

60 jaar RIWA: een oneindige geschiedenis?

Ter gelegenheid van haar 60-jarig bestaan heeft RIWA [een brochure](#) uitgebracht. In de brochure worden de verworvenheden van de afgelopen 60 jaren naast de nieuwe aandachtspunten voor de komende tijd gezet.

De waterkwaliteit van de grote rivieren is in de afgelopen decennia sterk vooruitgegaan. De Vereniging van Rivierwaterbedrijven – RIWA – die zestig jaar geleden is opgericht, heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de strijd voor schone rivieren. Een derde van het Nederlandse drinkwater wordt namelijk gemaakt uit het water van de Rijn en Maas. In België wordt ruim een kwart van de drinkwaterbehoefte uit de Maas en Schelde voorzien. Met die kwaliteitsverbetering is echter de taak voor RIWA nog niet voorbij. RIWA staat tegenwoordig voor de taak natuurvreemde stoffen op te sporen die problemen kunnen geven bij de drinkwaterbereiding. Daarbij tekenen zich enkele nieuwe specifieke groepen af die door overheden als ecologisch onschadelijk worden gezien, waardoor normen grotendeels ontbreken, maar die in hun aard wel degelijk een probleem vormen bij de drinkwaterbereiding.

Jaarrapporten Rijn en Maas 2010

De sectie Rijn van RIWA heeft het jaarlijkse rapport over de waterkwaliteit in 2010 gepubliceerd. Dit gebeurde op 15 juni 2011 ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de vereniging. Het Rijnrapport verschijnt zoals gebruikelijk zowel in gedrukte vorm als in PDF, en wordt in het Nederlands en Duits uitgebracht. Het Maasrapport, dat op 19 september 2011 is uitgebracht als PDF in het Nederlands en Frans, zal ook in beperkte oplage worden gedrukt.

In [het jaarrapport 2010 van de Rijn](#) slaat directeur Peter Stoks een positieve toon aan in zijn inleiding. Hij is verheugd om te kunnen constateren dat de in het vorige jaarrapport gesignaleerde daling in de frequentie en intensiteit van verontreinigingen met MTBE en ETBE ook in 2010 heeft doorgezet. Kennelijk hebben de inspanningen van zowel de Europese vereniging van etherproducenten (EFOA) als het Noordrijn-Westfaalse milieuministerie effect gehad. De intensieve controles van de Duitse *Wasserschutzpolizei* op het Rijnstroomtraject bovenstrooms van Lobith, waarbij zelfs overtreders “aan de ketting” zijn gelegd, zullen hier mede debet aan zijn geweest. Niettemin bepleit RIWA bij de Nederlandse overheid om de MTBE-problematiek serieus te blijven nemen: er is immers geen garantie dat de verontreinigingen niet weer zullen toenemen indien de controles aan Duitse zijde worden verminderd.

Ook de dalingen in de gehalten van zware metalen en complexvormers zoals EDTA hebben zich in 2010 doorgezet. Positief zijn ook de resultaten van een internationale meetcampagne over meerdere jaren naar nieuwe bestrijdingsmiddelen. Voorbeelden van deze middelen zijn iprodin-

on, ethofomesaat, dimethenamid-p en carbendazim, alsmede de metaboliëten desfenylchloridazon en DMS (afkomstig van tolylfluanide). Van deze middelen was het gebruik en daarmee het vóórkomen in het oppervlaktewater van de Rijn nog vrijwel onbekend. De aangetroffen gehalten geven voorsnóg geen reden tot zorg. Zorgelijk blijven echter wel de ontwikkelingen met betrekking tot vele door consumenten gebruikte stoffen die hoofdzakelijk via communale rioolwaterzuiveringen in het oppervlaktewater komen. Te denken valt aan geneesmiddelen, kunstmatige zoetstoffen en anticorrosiemiddelen die onder andere in vaatwastabletten worden toegepast.

De Maas in 2010

De algemene waterkwaliteit van de Maas is de afgelopen jaren gestaag verbeterd. Dit blijkt uit het jaarrapport [“De kwaliteit van het Maaswater in 2010”](#) van RIWA-Maas. De zuivering van huishoudelijk afvalwater en de vermindering van industriële lozingen in de afgelopen decennia zijn hiervoor cruciaal geweest.

Bestrijdingsmiddelen zijn nog steeds aanwezig in het Maaswater. Helaas worden de milieukwaliteitsnormen nog te vaak overschreden, maar het aantal overschrijdingen neemt wel af. RIWA verwacht veel van innovatieve technieken in landbouw en openbare ruimte en stimuleert de ontwikkeling hiervan. RIWA-Maas is verheugd over deze ontwikkelingen maar wijst tegelijkertijd op het feit dat de waterkwaliteitsverbetering vooral betrekking heeft op stoffen waarvoor in de

regelgeving normering is opgenomen. Sinds meerdere jaren onderzoekt RIWA het Maaswater ook op "nieuwe stoffen", waarvoor nog geen normen bestaan.

RIWA bepleit om ook voor deze stoffen tot een generieke normstelling te komen. Ook al is het drinkwater dat nu uit het Maaswater wordt geproduceerd veilig en betrouwbaar, daarmee kan voorkómen worden dat de huidige drinkwaterzuiveringen uitgebreid moeten worden en dat daardoor de drinkwaterprijs substantieel zou stijgen. Dit past binnen de Europese Kaderrichtlijn Water, die de lidstaten verplicht om de waterkwaliteit van de rivieren zodanig te verbeteren, dat op termijn het niveau van drinkwaterzuivering kan worden verlaagd.

Rapporten Maas meetcampagnes glyfosaat en bromide 2010 gepubliceerd

Het onkruidbestrijdingsmiddel glyfosaat en zijn afbraakproduct aminomethylfosfonzuur (AMPA) behoren al 15 jaar tot de belangrijkste probleemstoffen voor de bereiding van drinkwater uit Maaswater. De resultaten van de [in 2010 uitgevoerde derde glyfosaat/AMPA meetcampagne](#) bevestigen dat het drinkwatercriterium nog steeds op vele plaatsen wordt overschreden, zowel in de Maas zélf als in haar zijrivieren.

Het is bemoedigend dat dit criterium in 2010 15% minder vaak werd overschreden dan in 2008 en dat op de meeste plaatsen duidelijk lagere maximumgehalten werden gemeten. Feit blijft echter dat in Nederland geen oppervlaktewater voor de drinkwaterbereiding mag worden onttrokken, wanneer dat oppervlaktewater niet aan de drinkwaternorm (0,1 µg/l) voldoet. RIWA pleit ervoor om terreinen duurzaam te beheren, zodanig dat de emissies van bestrijdingsmiddelen als glyfosaat geen waterkwaliteitsproblemen meer opleveren. In samenspraak met betrokkenen blijft RIWA werken aan oplossingen, bijvoorbeeld in de Regiegroep Duurzaam Beheer Openbare Ruimte en het [kennisnetwerk Duurzaam Terreinbeheer van CROW](#). Tevens werken we mee aan een advies over de invulling van een verbod op niet-commercieel gebruik van glyfosaat conform ['de motie Grashoff'](#).

Bromide

Bromidegehalten in het Maaswater zijn verhoudingsgewijs hoog, zo blijkt uit [de meetcampagne bromide 2010](#). Het bromide in de Maas is deels van natuurlijke en deels van industriële oorsprong. Als biologisch niet afbreekbare stof wordt bromide in afvalwaterzuiveringsinstallaties niet verwijderd. Bij de drinkwaterzuivering is bromide alléén met behulp van kostbare ontziltningstechnieken te verwijderen. Als er voor de desinfectie bij drinkwaterzuivering ozon wordt gebruikt wordt bromaat gevormd. Voor bromaat geldt in Nederland een strenge drinkwaternorm van 1 µg/l. De beste garantie voor een minimale bromaatvorming als ozon wordt toegepast is dat het te zuiveren water minder dan 70 µg/l bromide bevat.

Heisa in Duitsland over biocidelozing in de Rijn door Zwitserse kerncentrale

Eind juni loosde de Zwitserse kerncentrale Leibstadt 2,8 ton van het biocide tetrakis(hydroxymethyl)fosfoniumsulfaat (THPS) en 17 ton natriumhypochloriet in de Rijn. De biociden was ingezet om legionella te bestrijden in de koeltoren van de centrale.

Hoewel de lozing werd gemeld binnen het Waarschuwingen Alarmplan Rijn kwamen er in eerste instantie geen reacties los. Na een melding door de IAWR in de plenaire vergadering van de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn raakte de informatie in een stroomversnelling. In Duitsland kwam het bericht in tv-nieuwsuitzendingen en diverse kranten. Hierin werd de nodige kritiek geuit op Zwitserland, die niet voldoende nadruk zou hebben gelegd op de mogelijke gevolgen van deze lozing op de innamepunten van de drinkwaterbedrijven langs de Rijn, inclusief de eigen Zwitserse. Verschillende waterbedrijven langs de Rijn hebben vanwege deze lozing hun inname gestaakt. In de onlangs gehouden vergadering van de Werkgroep Waterkwaliteit en Emissies van de ICBR is deze lozing nogmaals diepgaand besproken. Zwitserland heeft andermaal spijt betuigd over de gang van zaken maar bleef van mening dat inhoudelijk-technisch gezien, de gekozen benadering acceptabel was.

Samstag, 23. Juli 2011
 Nummer 170 | 69. Jahrgang
 Basler Zeitung | Abo: 14000 Stück
 Tel. 061 659 11 11 | Fax: 061 659 15 82 | 1000
 Abonnements- und Zustellern: Tel. 061 6
 659 15 82 | www.baslerzeitung.ch

Basler Zeitung

Die Zeitung der Nordwestschweiz

Führungswechsel: Andy Schleck führt vor dem ersten Etappenstart Zeitfahren ins Gelbe Trikot. > Seite 20, 24

Tödliche Tierseuche: Ein Pferd wurde in Bättwil im Leimental positiv auf Rotz getestet. > Seite 25

Filmpolitik: Ein Gespräch mit Lyo Küttner, Leiter der Sektion im Bundesamt für Kultur. > Seite 26

Klage gegen CS-Manager
USA verschärft die Gangart

Von Remo Ruf, Washington

Der amerikanische Druck auf die Credit Suisse verstärkt sich: Am Donnerstag hat das Justizministerium vor einem Bundesgericht im Staat Virginia Anklage gegen drei hochrangige CS-Manager erhoben. Den Angeklagten wird vorgeworfen, sie hätten wohlhabende Amerikaner überlistet, den amerikanischen Fiskus zu betrogen. Noch im Herbst 2008 soll die Credit Suisse von der Schweiz aus "Tausende von gebührenden Kosten von US-Kunden mit bis zu einer Milliarde Dollar" geführt haben. Die CS wollte die Anklageklagen nicht näher kommentieren.

Die Bank wird in der Anklageschrift zwar nicht namentlich genannt. Dass nun aber acht (ehemalige und aktuelle) Angestellte der Creditbank in den USA unter Anklage stehen, dürfte am Hauptziel für die Strafverfolgung liegen – auch wenn sich nur gerade einer dieser Angeklagten, CS-Mitarbeiter Clarence Riggs, jetzt in den USA befindet. Bereits vorige Woche hatte die CS bekannt geben müssen, dass das Justizministerium

Sorge um Rheinwasser
Deutschland stoppt Wasserentnahme und kritisiert Ensi

Von Markus Pfander und Alan Cassidy

Bern. Eine Informationskampagne der Schweizer Atomwirtschaft (Ensi) zieht weitere Konsequenzen: Zwischen Basel und Köln haben die Entnahme von Flusswasser zur Trinkwasserzubereitung eingestellt, nachdem Ende Juni mit Biociden versetztes Kühlwasser aus dem Atomkraftwerk Leibstadt in den Rhein abgegeben wurde. Aus Angst vor einer Verschmutzung des Flusswassers würden die Werke land der Internationalen Arbeitsgemeinschaft der Wasserwerke im Rheinzugsgebiet (IAWR) erst am Montag wieder auf Normalbetrieb umschalten. «So etwas gab es seit dem Unfall von Schwyzfallreue nicht mehr», sagt IAWR-Geschäftsführer Matthias Schmitz zu Baz.

Grund für die Behebung des Rheins war ein Defekt des Kühlsystems der Atomkraftwerk Leibstadt durch Legionellen. Dies machte eine Desinfektion mit Jodwasser und dem Rijn mit notwendig. Mehrere Tonnen des behal-

dellen Kühlwassers löste die Kraftwerkseigenen in unabsichtlicher Weise. Die Bevölkerung für den Einsatz hatte das Ensi erteilt, das auch für die Informationen der betroffenen Fachkreise verantwortlich war. Für Letzteres muss sich die Atomaufsicht nun harsche Kritik gefallen lassen.

Bern verweigert über das Vorgehen. Mehrere Behörden sind Wasserwerke aus Deutschland und der Schweiz haben sich in Protestschreiben an die Ensi gewandt, weil sie erst zu spät oder gar nicht über den Chemieunfall und die damit verbundene Belastung des Rheins informiert wurden. Neben dem Land Baden-Württemberg hat gemäss Informationen der Baz, nun auch das deutsche Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit in Berlin reagiert.

IAWR-Geschäftsführer Schmitz betont, es habe sich beim Stopp des Wasserentnahme aus dem Rhein um eine vorsorgliche Massnahme gehan-

delt. Neben der IAWR kritisieren auch die Industriellen Werke Basel (IWB), die während einer Woche kein Wasser aus dem Rhein entnahmen, dass das in Leitnetze eingesetzte Biocid THPS im Wasser kaum nachweisbar ist. Man habe schlicht nicht abschätzen können, ob und in welcher Form der Stoff im Fluss vorhanden sei. «Wir sind entsetzt über die Information und das Vorgehen des Ensi», sagt IWB-Sprecher Erik Zimmer. Bei den IWB zeigt man sich ebenfalls ernsthaft besorgt, dass das behaltene Kühlwasser vor der Abgabe in den Rhein nicht gereinigt wurde.

Das Ensi stimmt auf Anfrage Schwierigkeiten ein. «In Verfahren haben sich kommunikative Schwächen gezeigt, welche die betroffenen Stellen beenden», sagt Ensi-Sprecher Markus Straub. So soll die Information vor dem Einsatz von Biociden «so kurzfristig» erfolgt. «Die Prozesse der gegenseitigen Information werden jetzt analysiert und die nötigen Schritte zur Verbesserung werden ergriffen.» > Seite 5

Agenda

- 12-10 [Congres Drinkwaterwet, Drijvend Paviljoen Rotterdam, 13.00 - 17.00 uur](#)
- 8-11 en [UNECE Seminar on the occasion of the twenty-fifth anniversary of the Sandoz accident, Bonn](#)
- 9-11 [anniversary of the Sandoz accident, Bonn](#)
- 13-11 t/m [Society of Environmental Toxicology and Chemistry](#)
- 17-11 [\(SETAC\) North America, Boston](#)

RIWA Rivierwaterbedrijven

Deze nieuwsbrief is een speciale uitgave ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan • www.riva.org